

Afrika'da Barış ve Güvenliğin İnşasında Kıtasal Yaklaşım: Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi

Continental Approach to Peace and Security Building
in Africa: African Peace and Security Architecture

Soner KARAGÜL* ve İbrahim ARSLAN**

Öz

Yüzölçümü ve nüfus yoğunluğu bakımından dünyanın ikinci büyük kıtası olan Afrika, barış ve güvenlik açısından en istikrarsız bölgedir. Gerek sömürge geçmişi, gerekse konjonktür, kıtada barış ve güvenliğin tesis edilmesini güçleştirmektedir. Afrika'daki istikrarsızlıklar, ülkelerin ekonomik ve politik zayıflıkları; etnik çatışmaları tırmandıracak sosyo-politik ortamın mevcudiyeti; bazı kıt kaynakların ürettiği çatışma ortamı ve küresel rekabete konu doğal kaynaklar gibi pek çok nedenden kaynaklanmaktadır. Afrika'daki barış ve istikrarın sağlanmasına yönelik girişimler sınırlı ve yetersizdir. Afrika Birliği Örgütü'nün 1963'ten itibaren bu yöndeki çabaları Afrika'daki çatışmaları önleyememiştir. 2002 yılında dönüşüm geçiren ve Afrika Birliği adını alan örgüt, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi ile kıtada barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik çabalarını sürdürmektedir. Bu çalışmada, değişen dünyada güvenliğe yönelik mevcut tehditler doğrultusunda kıtasal ve küresel güvenliği ilgilendiren Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi, Afrika'nın entegrasyon sürecindeki üçüncü

57

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 10

Sayı: 19

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Üyesi. E-posta: sonerkaragul@comu.edu.tr.

** Dr., Araştırmacı. E-posta: arslan1961@yahoo.com.

kurumsallaşma olan Afrika Birliği bağlamında incelenmektedir.

Anahtar kelimeler: *Afrika Birliği, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi, Ani Müdahale Gücü, Barış ve Güvenlik Konseyi.*

Abstract

Africa, as per its area and population density, is the second largest continent of the world and the most insecure region in terms of peace and security. Both colonial history and cyclical environment makes it difficult to establish peace and security in the continent. Unsteadiness in Africa is derived from economic and politic weakness of countries; existence of socio-politic environment that increase ethnic tensions; some rare sources that produce conflict environment and natural resources that are subjects to global rivalry and a great number of other reasons. Initiatives, which are directed to establish peace and security in Africa, are limited and insufficient. Since 1963, the efforts of Organization of African Unity could not prevented conflicts in Africa. The organization, which was transformed and called as African Union in 2002 with its African Peace and Security Architecture (APSA), has been pursuing efforts to maintain peace and security. In this essay, within the direction of current threats to security in the changing world, African Peace and Security Architecture related to continental and global security, is analyzed in the context of African Union, which is the third institutionalization in the integration process of Africa.

Key Words: *African Union, African Peace and Security Architecture, African Standby Force, Peace and Security Council.*

Giriş

Afrika'da sorunların çoğu, ülkeler arasındaki ihtilaflardan ve ülkelerin kendi iç durumlarından kaynaklanmaktadır. İstikrarsızlık

üreten nedenler,¹ kıtadaki zayıf ve başarısız devletlerin² fazlalığı; işlemeyen siyaset ve ekonomik sistemler; siyasetin etnik kökenlere dayandırılması ve siyasetteki keyfi uygulamalar; kıt ve stratejik kaynaklar nedeniyle sıkça ortaya çıkan silahlı çatışmalar ve askerlerin siyaset ve ekonomik yapıya müdahaleleri olarak sıralanabilir. Afrika'daki güvensizliği sadece sömürgecilik, kabile çatışmaları ve demokratikleşmeye zorlandıklarından dolayı zayıf olan devletlere bağlayan devlet merkezli³ yaklaşımlar da bilinmektedir.

Afrika'ya yönelik genel güvenlik tehditleri, Afrika Ortak Savunma ve Güvenlik Politikası Deklarasyonu'nda⁴ alt bölgelerdeki ülkelerin tamamında, bir kısmında veya birinde meydana gelen ve kıtanın genel savunma ve güvenlik çıkarlarına yönelebilecek tehditler olarak tanımlanmaktadır. Buna göre kıtada barış, güvenlik ve istikrarın tesisine ve geliştirilmesine engel olabilecek bu tür tehditler iç veya dış kaynaklı olabilir.⁵ Genel iç tehditler, devletler arası çatışmalar/gerilimler, ülke içi çatışmalar/gerilimler; istikrar sağlanamamış çatışma sonrası durumlar; ağır insani durumlar ve diğer durumlar olarak tasnif edilmektedir. Genel dış tehditler ise Afrika'nın kıtasal güvenliğini tehdit eden yahut doğrudan veya dolaylı olarak tehdit etme potansiyeli

---

¹ Ali Engin Oba, "Afrika'da Barış, Güvenlik Sorunu ve Sivil Toplum Kuruluşları Türkiye Örneği", *Türkiye-Afrika İlişkilerinin Gelişiminde Sivil Toplum ve Düşünce Kuruluşlarının Rolü*, Ufuk Tepebaş (ed.), Tasam Yayınları, İstanbul 2010, ss. 263-264.

² Literatürde kesinleşmiş bir tanıma sahip olmasa da "başarısız devletler"le (failed states) ilgili bazı indeksler hazırlandığı bilinmektedir. Çeşitli açılardan eleştiriye açık olsa da, Foreign Policy ve Fund for Peace tarafından 2005 yılından bu yana her yıl "Başarısız Devletler İndeksi" yayınlanmaktadır. 2013 yılının indeksine göre ilk beş sırayı Afrikalı devletler paylaşmaktadır. İlk elli başarısız devletin 33 tanesi ise Afrika kıtasındandır. Bakınız: "The Failed States Index 2013", <http://ffp.statesindex.org/rankings-2013-sortable> (Erişim tarihi: 19.10.2013)

³ Steven C.Y.Kuo, "Beijing's Understanding of African Security: Context and Limitations", *African Security*, 5: 24-43, Taylor & Francis Group, p. 35.

⁴ African Union, *Solemn Declaration on a Common African Defence And Security Policy (2004)*, Sirte, Libya, 27-28 February 2004.

⁵ *A.g.e.*

bulunan dış tehditlerdir.⁶

Soğuk Savaş döneminin hemen sonrasında 1991-2008 yılları arasında 33 Afrika ülkesinde silahlı çatışma yaşandı. Belirtilen dönemde Etiyopya örneğinde olduğu gibi tek bir ülkede iç, devlet dışı ve devletler arası çatışmalar görüldü. Kongo Demokratik Cumhuriyeti örneğinde ise, 1916'dan bu yana süregelen devlet dışı çatışmalar Soğuk Savaş sonrasında da devam etti. 2012'de 30 Afrika ülkesinde, uyuşmazlık nedenleri ulusal güç, ideoloji, otonomi, ayrılık, toprak/bölge, doğal kaynaklar ve diğer nedenler olarak kategorize edilebilecek 64 şiddetli çatışma⁷ yaşandı. Sadece Ocak-Aralık 2012 döneminde Sahra altındaki ülkelerde 34 çatışmanın şiddet içerdiği tespit edildi.⁸ Aynı yıl içinde, Mağrip ülkelerindeki şiddet içeren çatışma sayısı ise 14 oldu.⁹ Bir başka ifade ile 1989-2007 yılları

⁶ *A.g.e.*

⁷ Çatışmalar, tarafların kullandıkları silahlar (hafif silahlar, ağır silahlar); analizde görevlendirilen personel sayısı; çatışmalarda verilen kayıplar; tahrip sayısı (sivil halk, alt yapı, ekonomik ve kültürel olarak) ve göç etmek zorunda kalan insanlar dikkate alınarak değerlendirilmektedir. Simon Ellerbrock (ed), *Conflict Barometer 2012: Disputes, Non-violent Crisses, Violent Crisses, Limited Wars, Wars*, Heidelberg Institute for International Conflict Research, Department of Political Science, University of Heidelberg, No:21, Germany, 27 February 2013, pp. 31–33; 101–102; 120–121. (İç çatışmaların ekonomik nedenleri ile ilgili olarak bakınız: Paul Collier, *Economic Causes of Civil Conflict and their Implications for Policy* Department of Economics, Oxford University, April 2006, <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/EconomicCausesofCivilConflict-ImplicationsforPolicy.pdf> (Erişim tarihi: 14.1.2014)

⁸ Simon Ellerbrock, *a.g.e.*, pp. 31–33. Araştırmada izlenen metodoloji: Çatışmalar, beş ayrı yoğunlukta değerlendirilmektedir: 1. Düşük yoğunluklu sınıflandırması kapsamında, terminolojik olarak tartışma düzeyinde; şiddet seviyesi: şiddet içermemekte. 2. Düşük yoğunluklu sınıflandırması kapsamında, terminolojik olarak şiddet içermeyen kriz düzeyinde; şiddet seviyesi: şiddet içermemekte. 3. Orta yoğunluklu sınıflandırması kapsamında, terminolojik olarak şiddetli kriz düzeyinde; şiddet seviyesi: şiddet içermekte. 4. Yüksek yoğunluklu sınıflandırması kapsamında, terminolojik olarak sınırlı savaş düzeyinde; şiddet seviyesi: şiddet içermekte. 5. Yüksek yoğunluklu sınıflandırması kapsamında, terminolojik olarak savaş düzeyinde; şiddet seviyesi: şiddet içermekte. Burada belirtilen şiddet içeren çatışmalar 3, 4 ve 5 grupta sınıflandırılan gruplardır (Yazarların notu).

⁹ Simon Ellerbrock, *a.g.e.*, pp. 101–102.

arasında dünyada bir hükûmet ile isyancı grup/gruplar arasında yaşanan silahlı çatışmaların üçte biri Afrika'da meydana geldi.¹⁰ Son 30 yıl içinde Afrika'da yaşanan çatışmaların sonucunda çoğu sivil olan milyonlarca insan yaşamını yitirdi, yerinden edildi; küçük çaplı hafif silahlar yaygınlaştı; ülkelerin ekonomik büyümesi ve kalkınması olumsuz etkilendi.

Afrika'daki çatışmaların analizi, kıtada farklı türden çatışmaların yaşandığını göstermektedir. Bunlar; bir hükûmet ile hükûmet dışı taraf arasında (intrastate) çatışma, bir hükûmet ile hükûmet dışı taraf arasında yabancı dahli olan çatışma (conflict, intrastate with foreign involvement), devlet dışı çatışma (non-state conflict), devletler arası (interstate) çatışma, devlet sistemi dışındaki bir bölge için çatışma (extra-systemic conflict)¹¹ olarak ifade edilebilir.

Afrika Birliği, 1963'te kurulan Afrika Birliği Örgütü'nün dönüşümü sonrasında yeni bir oluşum olarak, devlet ve hükûmet başkanları ile 9-10 Temmuz 2002 tarihlerinde Durban, Güney Afrika'da ilk olağan toplantısını gerçekleştirdi.¹² Birlik, Kurucu Yasa'nın¹³ 3. Maddesinde belirtilen diğer hedeflerin yanı sıra, üye ülkelerin ve bölgesel ekonomik toplulukların entegre edildiği Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi (APSA) ile kıtada kalıcı barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik çabalarını sürdürmektedir.

---

¹⁰ Thomas Ohlson (ed.), *From Intra-State War to Durable Peace. Conflict and its Resolution in Africa after the Cold War*, Republic of Letters Publishing, Dordrecht 2012, p. 1. (Afrika'da yaşanan iç savaşlarla ilgili bakınız: Paul Collier, Nicholas Sambanis (ed), *Understanding Civil War, Evidence and Analysis*, Volume 1: Africa, The World Bank, Washington, 2005.)

¹¹ Uppsala University Department of Peace and Conflict Research, *The Uppsala Conflict Data Program (UCDP) Conflict Encyclopedia UCDP Database*, <http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/> (Erişim tarihi: 2.4.2013)

¹² African Union, *ASS/AU/Decl.2 (I) The Durban Declaration in Tribute to the Organization of African Unity and on the Launching of the African Union*, Durban, South Africa, 9-10 July 2002.

¹³ Organization of African Unity, *Constitutive Act of the African Union (2000/2001)*, Adopted in Lomé, Togo on 11 July 2000 and entered into force on 26 May 2001.

Afrika'nın entegrasyon sürecinin ilk kurumsallaşması Pan-Afrika kongreleriyken; ikincisi Afrika Birliği Örgütü, üçüncüsü ise Afrika Birliği'dir.¹⁴ Entegrasyon (bütünleşme hareketleri); ekonomik ve/veya siyasal birimlerin bir araya gelerek kendilerinden daha büyük ve kapsamlı yeni bir ekonomik ve/veya siyasal birlik oluşturmaları sürecidir. Devletlerin uluslararası bütünleşme hareketlerine yönelmelerinin temel nedeni, iktisadi ve siyasi anlamda kendi başlarına güç oluşturabilmenin getireceği zorluklar karşısında birlikte yeni bir güç olma beklentisidir.¹⁵ Entegrasyon biçimleri, belirlenen hedeflere, iş birliğinin yoğunluğuna, bağımlılığın derecesine, yarar bölüşümü derecesine ve iş birliği yapan birimlerin sosyal ve siyasal homojenlik derecesine göre farklılık göstermektedir.¹⁶

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden itibaren, Afrika'nın entegrasyon sürecinin ivme kazandığı görülmektedir. Bu süreçte 3 Haziran 1991'de imzalanan¹⁷ Afrika Ekonomi Topluluğu'nu kuran antlaşmada ülkelerarası iş birliği ve programların entegrasyonu ile birlikte topluluğun politikalarına ve yasal sistemine uyum öngörülmekte; topluluğun altı aşamalı bir geçiş sürecinde kurulacağı; her aşamada belirlenmiş faaliyetlerin yerine getirileceği; geçiş sürecinin, antlaşmanın yürürlüğe girmesinden sonra 40 yıllık süreyi aşmayacağı ifade edilmektedir. Afrika Birliği Örgütü'nün Afrika Birliği'ne dönüşümünü sağlayan Afrika Birliği Kurucu Yasası ise, Afrika ülkeleri ve Afrika halkları arasında daha büyük birlik ve dayanışmayı; kıtanın politik ve sosyo-ekonomik entegrasyonunu

¹⁴ Timothy Murithi (ed), "Introduction: Contextualising the debate on a Union Government for Africa" *Towards a Union Government for Africa: Challenges and Opportunities*, ISS Monograph Series, No: 140, Addis Ababa January 2008, pp. 3–4.

¹⁵ Faruk Sönmezoglu (der.), *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, 4. Basım, DER Yayınları: 184, İstanbul 2010, ss. 166–167.

¹⁶ Merve İrem Yapıcı, "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Entegrasyon Teorilerinin Yeri ve Etkinliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 3, 2007, s. 133.

¹⁷ Organization of African Unity, *Treaty Establishing The African Economic Community*, p. 65.

hızlandırmayı; kıtanın ve halkların çıkarlarına yönelik konularda Afrika'nın ortak pozisyonunu savunmayı hedeflemektedir. Bu süreçte Afrika'daki krizlere kolektif yanıt verilmesine olanak sağlayan yasal düzenlemeler de sağlanmıştır. Bu bağlamda Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'de savaş suçları, soykırım, insanlığa karşı suçlar gibi durumlarda Afrika Birliği Kurucu Yasası'nın 4(h) Maddesi ile uyumlu olarak Genel Kurul kararı uyarınca Birliğin herhangi bir üye devlete müdahale hakkının olduğu kabul edilmektedir.

Çalışma, Afrika'nın entegrasyon sürecinde üçüncü kurumsallaşma olarak kabul edilen Afrika Birliği ile kıtada yaşanan çatışmaların¹⁸ önlenmesi ve çözümlenmesine yönelik olarak Birlik bünyesinde oluşturulan Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi arasında ilişki kurularak gerçekleştirilecektir. Günümüzde BM tarafından dünya genelinde sürdürülen 15 barışı koruma operasyonunun sekizinin Afrika'da olduğu¹⁹ gerçeğinden hareketle, bu çalışmada kıtasal ve küresel güvenliğe sağlayacağı katkılardan dolayı, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisinin gelişiminin önemi üzerinde durulacaktır.

Değişim Sürecinde Afrika Birliği

Afrika Birliği Örgütü, 1963 yılında Afrika devletleri arasında birliğin sağlanması, Afrika halklarının daha iyi bir yaşama ulaşmaları için iş birliğinin artırılması, Afrika'daki devletlerin egemenlik, bölgesel entegrasyon ve bağımsızlıklarının savunulması, Afrika'da sömürgeciliğin her türlüşünün ortadan kaldırılması ve uluslararası iş birliğinin desteklenmesi amacıyla kuruldu.²⁰ Soğuk Savaş döneminde

¹⁸ Keohane ve Nye, entegrasyonun olması halinde bile savaş ve çatışma olgusunun görüldüğü durumların olabileceğine ve entegrasyonun savaş olasılığını bütünüyle ortadan kaldırmadığına dikkat çekmektedir. **Kaynak:** Tayyar Arı, *Uluslararası İlişkiler Teorileri, Çatışma, Hegemonya İşbirliği*, 6. Baskı, Marmara Kitap Merkezi, Bursa 2010, s. 438, 439.

¹⁹ "Current Peacekeeping Operations", <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/current.shtml> (Erişim tarihi: 14.1.2014)

²⁰ Helen Kitchen (ed.), *A Handbook of African Affairs*, The African-American Institute by Frederick A. Praeger Publisher, USA, 1964, p. 263.

Bağlantısızlar Grubu içinde yer alan örgüt, Bloklar arasındaki mücadelenin dışında kalmaya çalıştı. Örgüt, üye ülkeler arasındaki anlaşmazlıkların çözümü için arabuluculuk girişimlerinden bazılarında başarılı olurken bazılarında başarı sağlayamadı. Örneğin Fas-Cezayir sınır anlaşmazlığı (1964-65) ile Kenya-Somali ve Somali-Habeşistan sınır çatışmalarında (1965-67) başarı sağlamışken; Nijerya'daki iç karışıklıkları (1968-70) sona erdirmeye başarılı olamadı. Bazı sorunlar (Arap-İsrail sorunu, Angola ve Batı Sahra gibi) üyeler arasında gerilimlere yol açarken bazılarında (Güney Afrika ırkçı yönetimine karşı) ortak hareket edilebildi.²¹

1970'lerde yaşanan ekonomik ve sosyal krizler nedeniyle Afrika Birliği Örgütü üyeleri, ekonomik sorunların üstesinden gelmede iş birliğine yöneldiler. Devlet ve hükümet başkanları, Temmuz 1979'da Monrovia, Liberya'da yeni uluslararası ekonomik düzenin kurulmasına dair Monrovia Deklarasyonu'nu kabul etti.²² Bu gelişmenin devamında 27 Haziran 1981'de Afrika İnsan ve Halkların Hakları Sözleşmesi kabul edildi. Sözleşme ile Afrikalı liderler, sömürgecilik, apartheid, siyonizm, ırk, etnik grup, renk, cinsiyet, dil, din ve politik düşünceler temelli ayrımcılığın her türlüüne karşı olduklarını kabul ettiler.

Soğuk Savaş sonrasında kıtada yaşanan çatışmalar, siyasi istikrarsızlıklar, ekonomik sorunlar ve salgın hastalıklar örgütün daha etkin bir kuruluş olmasını zorunlu kıldı. Bunun göstergesi olarak kabul edilebilecek ortak bir tutum sonucunda, devlet ve hükümet başkanları 11 Temmuz 1990'da, Afrika'daki Politik, Sosyo-Ekonomik Durum ve Dünyadaki Köklü Değişiklikler Hakkındaki Deklarasyonu kabul

²¹ Baba Schalk, C.J. Auriacombe, D.J. Brynard, "Successes and Failures of the Organisation of African Unity: Lessons for the Future of the African Union", *Journal of Public Administration*, Special Issue 2, Volume 40, November 2005, pp. 501-507.

²² Organization of African Unity, *Monrovia Declaration of Commitment of the Heads of State and Government of the Organization of African Unity on Guidelines and Measures for National and Collective Self-Reliance in Social and Economic Development for the Establishment of a New International Economic Order*.

ederek Afrika Ekonomik Topluluğu'nun kurulmasını kararlaştırdılar.²³ Kıtada yaşanan çatışmaların, barış ve istikrarın sağlanmasına yönelik olumsuz etkilerinin yanı sıra ülkelerin ekonomik kalkınma ve gelişmelerine de engel olması, Afrika ülkeleri devlet ve hükümet başkanlarını, bir kıtasal "Çatışma Önleme, Yönetim ve Çözüm Mekanizması"nın kurulmasına yönlendirdi.²⁴

Libya Lideri Muammer Kaddafi'nin daveti üzerine, 8-9 Eylül 1999 tarihlerinde Sirte, Libya'da gerçekleştirilen devlet ve hükümet başkanlarının 4. Olağanüstü toplantısı, dönüşüm sürecinin ivmesini artırdı. Toplantı sonundaki deklarasyonda²⁵ liderler, 21.Yüzyıla girerken kıtanın ve halklarının karşılaşacakları sorunları dikkate alarak; halklarının kültürel, ideolojik, etnik ve ulusal farklılıkları bir yana bırakarak, daha büyük bir toplulukta daha güçlü birlik, dayanışma ve bağlılık için harekete geçmelerinin gereğini vurguladılar.

Sirte Zirvesi'nden sonra 2000'de gerçekleştirilen Lome ve 2001'de gerçekleştirilen Lusaka Zirvesi ile dönüşümün altyapısı oluşturuldu. Afrika Birliği Kurucu Antlaşması 26 Mayıs 2001 tarihinde yürürlüğe girmesine rağmen, Afrika Birliği Örgütü'nden Afrika Birliği'ne geçişin sorunsuz olması amacıyla Afrika Birliği Kurucu Antlaşması yaklaşık bir yıl daha yürürlükte kaldı.²⁶ Dönüşüm süreci, Afrika Birliği Genel Kurulu 1. Olağan oturumunun, 9-10 Temmuz

²³ Organization of African Unity, *Declaration of the Assembly of Heads of State and Government of the Organization of African Unity on The Political and Socio-Economic Situation in Africa and the Fundamental Changes Taking Place in The World, AHG/Dec.1 (XXVI)*, Addis Ababa, Ethiopia, 9-11 July 1990.

²⁴ Organization of African Unity, *Declaration of the Assembly of Heads of State and Government on the Establishment within the OAU of a Mechanism for Conflict Prevention, Management and Resolution (1993)*, AHG/Dec.3(XXIX), Cairo, Egypt, 28-30 June 1993.

²⁵ Organization of African Unity, *Sirte Declaration, Fourth Extraordinary Session of the Assembly of Heads of State and Government, EAHG/Draft/Decl.(IV) Rev.1*, Sirte, Libya, 8-9 September 1999.

²⁶ Cemil Doğanç İpek, "Afrika Birliği Örgütü ve Kıtada İşbirliği Arayışları", *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Cilt: 1 Sayı: 3, Kış 2012, s. 113.

2002 tarihlerinde Durban, Güney Afrika’da gerçekleştirilmesiyle sona erdi ve örgüt Afrika Birliği (AfB) adıyla anılmaya başlandı.

Hâlen 54 devletin üye olduğu AfB’nin²⁷ Kurucu Yasası, 11 Temmuz 2000’de kabul edildi. Kurucu Yasa 33 maddeden oluşmakta,²⁸ AfB’nin hedeflerini, prensiplerini açıklamakta, birliğin organlarını ve bunlara ait esasları belirlemektedir. Bu hedefler siyasal, sosyal ve ekonomik bütünleşmenin sağlanması, kalkınmanın hızlandırılması, demokrasi ve iyi yönetim ilkelerinin benimsenmesi ile barış ve istikrarın korunmasıdır. Afrika Birliği ve bölgesel ekonomik topluluklar, Afrika’da kalıcı barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik önemli adımlar attılar. Özellikle, Afrika Birliği Örgütü’nün 2002’de Afrika Birliği’ne dönüşümü, kıta için barış, güvenlik ve istikrarın muhafazasında yeni bir umut oldu.²⁹

Birliğin Organları ve Güvenlik

Afrika Birliği organları Birlik Genel Kurulu, Yürütme Konseyi, Pan-Afrika Parlamentosu, Mahkeme, Komisyon, Daimi Temsilciler Komitesi, Özel Teknik Komiteler, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Konsey ile mali kuruluşlardır.³⁰ Bu çalışmada Afrika Birliği’nin barış ve güvenliğe yönelik organları hakkında bilgi verilecek, birliğin güvenlik boyutu Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi başlığı altında incelenecektir.

Birlik Genel Kurulu: Genel Kurul, Birliğin en üst organıdır. Devlet ve hükümet başkanları veya akredite edilmiş temsilcilerinden oluşan Genel Kurul yılda en az bir kez olağan, herhangi bir üye devletin talebi ve üye devletlerin üçte ikisinin onayıyla olağanüstü toplanmaktadır.

²⁷ “Member States”, http://au.int/en/member_states/countryprofiles (Erişim Tarihi: 13.6.2013)

²⁸ Organization of African Unity, *Constitutive Act of the African Union (2000/2001)*, Article 3.

²⁹ Abdurrahim Sıradağ, “African Regional and Sub-Regional Organizations’ Security Policies: Challenges and Prospects”, *Journal of Academic Inquiries*, Cilt: 7, Sayı: 2, Yıl 2012, p. 250.

³⁰ Organization of African Unity, *Constitutive Act of the African Union (2000/2001)*, Article 5.

Genel Kurul kararlarını konsensüs ile, konsensüsün sağlanamaması halinde Birliğe üye devletlerin üçte iki çoğunluğuyla almaktadır.³¹ Birliğin ortak politikalarını belirlemek; Birliğin kararlarının ve politikalarının uygulanışını izlemek, tüm üye devletlerin bunlara uymasını sağlamak; çatışma, savaş ve diğer acil durumların yönetilmesi ve barışın restorasyonu için Yürütme Konseyi'ne talimat vermek Genel Kurul'un fonksiyonları³² arasında yer almaktadır.

Yürütme Konseyi: Bakanlardan veya üye devletlerin hükümetlerinin yetkilendirdiği temsilcilerden oluşan ve Genel Kurul'a karşı sorumlu olan Yürütme Konseyi, Genel Kurul tarafından belirlenen politikaları uygulamaktadır.³³

Yürütme Konseyi, diğer görevlerinin yanı sıra insani yardım; felaketlere yanıt ve yardım alanlarında üye devletlerin ortak çıkarlarına yönelik politikaları koordine etmekte ve kararlar almaktadır.³⁴

Pan-Afrika Parlamentosu: Pan-Afrika Parlamentosu, Afrika halklarının, Afrika kıtasının kalkınma ve ekonomik entegrasyonuna tam katılımını sağlamak için oluşturulmuştur.³⁵ Pan-Afrika Parlamentosu başlangıçta Addis Ababa, Etiyopya'da olmasına rağmen halen Midrand, Güney Afrika'da faaliyetlerini sürdürmektedir. Parlamento ilk toplantısını 18 Mart 2004'te gerçekleştirmiştir.

Pan-Afrika Parlamento Başkanı'nın dört yardımcısı bulunmaktadır. Başkan ve yardımcılarını ülkelerinin bulunduğu bölgeleri; Kuzey, Doğu, Güney, Batı ve Orta Afrika'yı temsil etmektedirler.³⁶ Afrika Parlamentosu'na 47 Afrika devleti üyedir, Parlamento'da her devlet beş üye ile temsil edilmektedir.³⁷ Her üye devletin bir oyu

³¹ *A.g.e.*, Article 7.

³² *A.g.e.*, Article 9.

³³ "Executive Council", <http://au.int/en/organs/council> (Erişim tarihi: 15.6.2013).

³⁴ *A.g.e.*, Article 13.

³⁵ *A.g.e.*, Article 17.

³⁶ "Overview of The Pan-African Parliament", http://www.pan-africanparliament.org/AboutPAP_GeneralOverview.aspx (Erişim tarihi: 15.6.2013)

³⁷ "Pan-African Parliament", http://www.pan-africanparliament.org/FAQ_Display

vardır. Kararlar konsensüs ile, konsensüs sağlanamazsa mevcut üyelerin üçte iki çoğunluğu ile alınmaktadır. Oyların eşit olması halinde Başkanlığı yürüten üyenin oyu sonucu belirlemektedir.³⁸

İnsan ve Halkların Haklarına Dair Afrika Mahkemesi:

Afrika Mahkemesi, İnsan ve Halkların Hakları Afrika Sözleşmesi'ne Dair Protokol'ün (Protocol to the African Charter on Human and Peoples' Rights on the Establishment of an African Court on Human and Peoples' Rights) 1. Maddesi ile kuruldu. Protokol, 15 üye devletin onayından sonra 25 Ocak 2004'te yürürlüğe girdi.

Afrika Mahkemesi, Protokolün 5. ve 33. Maddelerine göre Afrika İnsan ve Halkların Hakları Komisyonu ya da Afrika Hükümetler Arası Kuruluşlar Protokolü'ne taraf devletlerce bildirilen şikâyetleri veya müracaatları kabul etmektedir. Ekim 2012 tarihi itibarıyla Mahkemenin yargı yetkisini kabul ettiklerine dair deklarasyonda bulunan devletler Burkina Faso, Gana, Malawi, Mali ve Tanzania'dır.³⁹ Mahkemenin kararları bağlayıcıdır. Afrika Mahkemesi hâlen Arusha, Tanzania'da çalışmalarını sürdürmektedir.

Komisyon: Birlik Komisyonu, Birlik Sekretaryası'nı oluşturmaktadır.⁴⁰ Komisyon'da Başkan, Başkan Yardımcısı, sekiz Komiser ve yeterli sayıda memur görev yapmaktadır. Komisyon, barış ve güvenlik; politik işler; ticaret ve endüstri; altyapı ve enerji; sosyal işler; kırsal ekonomi ve tarım; insan kaynakları; bilim, teknoloji ve ekonomik işler alanlarında faaliyet göstermektedir.

Barış ve Güvenlik Konseyi: APSA'nın en önemli organı olan Barış ve Güvenlik Konseyi, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi başlığı altında kapsamlı olarak tartışılacaktır.

FAQ.aspx (Erişim tarihi: 15.6.2013)

³⁸ *A.g.e.*

³⁹ "African Court in Brief", <http://www.african-court.org/en/index.php/about-the-court/brief-history> (Erişim tarihi: 15.6.2013)

⁴⁰ Organization of African Unity, *Constitutive Act of the African Union (2000/2001)*, Article 20.

Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi

Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi, 9 Temmuz 2002'de kabul edilen Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol⁴¹ ile oluşturuldu. Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi, çatışmaları önlemeye, barış ortamı yaratmaya ve kıtada güvenliği sağlamaya yönelik birleştirilmiş yapıları, normları, kapasiteleri ve prosedürleri ifade etmektedir.⁴²

APSA kıtasal, bölgesel ve ulusal düzeyde birbiriyle ilintili bir yapıdan oluşmaktadır.⁴³ AfB'ye üye devletler, ulusal düzeyde çatışma yönetimi ile ilgili yeteneklerin büyük çoğunluğuna sahiptir. APSA, bölgesel düzeyde kıtadaki bölgesel ekonomik topluluklara dayanmaktadır. Asıl hedefleri ekonomi, ticaret ve entegrasyon politikalarını uyumlaştırma olmasına rağmen bu topluluklardan güvenlik ve politik amaçlar için de yararlanılmaktadır.⁴⁴ Çatışma önleme, yönetimi ve çözümüne yönelik bölgesel düzeyde uygulama organlarına sahip bölgesel ekonomik kuruluşlar şunlardır:⁴⁵ Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (The Economic Community of West African States-ECOWAS),⁴⁶ Orta Afrika Devletleri Ekonomi Topluluğu (The Economic Community of Central African States-

⁴¹ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union*, Adopted by the 1st Ordinary Session of the Assembly of the African Union, Durban 9 July 2002.

⁴² Chrysantus Ayangafac, "Afrika Barış ve Güvenlik Gündemini Açmak: Türk Afrika İlişkilerini Bekleyen Fırsatlar" *Türkiye-Afrika Birliği*, Fatma Günce Kanlı (ed), Tasam Yayınları, İstanbul 2008, s. 109.

⁴³ Paul D. Williams, "Working Paper: The African Union' Conflict Management Capabilities", *The Council on Foreign Relations*, USA October 2011, p. 6.

⁴⁴ Erin Kimball Damman, *Peacekeeping for Approval: The Rise of African-Led Interventions*, A Dissertation for the degree Doctor of Philosophy, Northwestern University, Evanston, Illinois 2012, p. 47.

⁴⁵ African Union, *Solemn Declaration, a.g.e.*, Article IV 26.

⁴⁶ "Profile: Economic Community of West African States ECOWAS", <http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/ECOWASProfile.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2013).

ECCAS),⁴⁷ Kalkınmaya Yönelik Hükûmetler arası Otorite (The Intergovernmental Authority on Developmeny-IGAD),⁴⁸ Güney Afrika Kalkınma Topluluğu (The Southern African Development Community-SADC),⁴⁹ Doğu Afrika Topluluğu (The East African Community-EAC),⁵⁰ Batı ve Kuzey Merkezî Afrika-Sahra Ülkeleri Topluluğu (The Community of Sahelo-Saharan States-CEN-SAD),⁵¹ Arap-Mağrip Birliği (The Arab-Maghreb Union-UMA)⁵² ile Doğu ve Güney Afrika İçin Ortak Pazar (The Common Market for East and Southern Africa-COMESA).⁵³ Kıtasal düzeyde güvenliğin sağlanmasından sorumlu AfB ile bölgesel ekonomik topluluklar arasındaki ilişki, hiyerarşik bir yapıda olmayıp, karşılıklı destekleyicidir. AfB, bölgesel ekonomik toplulukların Addis Ababa'da görevli irtibat subayları ile barış ve güvenlik alanındaki faaliyetleri koordine etmekte ve uyumlulaştırmaktadır.

Kıtadaki devletler buldukları coğrafi bölge, dil ortaklığı, tarihi geçmişleri ve diğer nedenlerden dolayı bölgesel kuruluşlar ve mekanizmalara üye olmuşlardır. ECOWAS'a 16, ECCAS'a 11, IGAD'a 7, SADC'a 15, EAC'a 5, CEN-SAD'a 23, UMA'ya 5, COMESA'ya 19 devlet üyedir. Devletler, birden fazla bölgesel kuruluşla üye olabilmektedirler. Örneğin Angola ECCAS ve SADC'a, Kongo Demokratik Cumhuriyeti ECCAS, SADC ve COMESA'ya, Sudan IGAD,

70

Security
Strategies
Year: 10
Issue: 19

---

⁴⁷ "Communauté Economique des Etats de l'Afrique Centrale", http://www.ceeac-eccas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2 (Erişim Tarihi: 14.09.2013).

⁴⁸ "Regional Economic Communities", <http://www.africa-union.org/root/au/recs/igad.htm> (Erişim tarihi: 14.09.2013).

⁴⁹ "Southern African Development Community", <http://www.sadc.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013).

⁵⁰ "East African Community", <http://www.eac.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013)

⁵¹ "Community of Sahel-Saharan States", http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/cen_sad.htm (Erişim tarihi: 14.09.2013).

⁵² "Profile: Arab Maghreb Union", <http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/AMUOverview.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013).

⁵³ "Common Market for Eastern and Southern Africa", <http://www.comesa.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013).

CEN-SAD ve COMESA'ya üyedir.

AfB'nin Afrika'da barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik girişimlerinden Afrika Ortak Savunma ve Güvenlik Politikası Deklarasyonu (Solemn Declaration on a Common African Defence and Security Policy), APSA'yı oluşturan unsurlarla ilgili esasları belirlemekte; güvenliğe yönelik tehditleri tanımlamakta, prensipler ve değerleri açıklamaktadır.

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi

Afrika Birliği Genel Kurulu'nun 9 Temmuz 2002'de Durban'da gerçekleştirdiği ilk toplantıda kabul edilen Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'ün 3. Maddesinde Barış ve Güvenlik Konseyi'nin hedefleri belirtilmiştir.⁵⁴

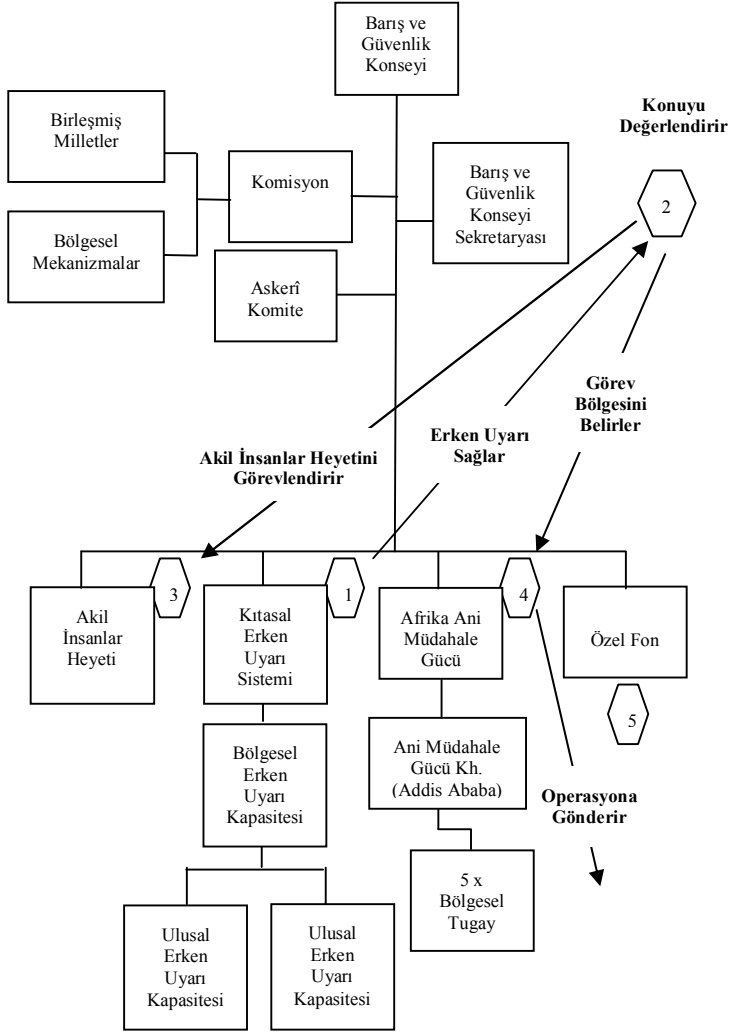
Barış ve Güvenlik Konseyi, Afrika halkını ve doğal çevresini korumayı garanti altına almak ve sürdürülebilir kalkınmanın koşullarını yaratmak için Afrika'da barış, güvenlik ve istikrarı desteklemektedir. Konsey, muhtemel çatışmaları tahmin etmekte ve önlemekte, çatışmanın olduğu bölgelerde, çatışmaların çözümlenmesi için barış yapma ve barışın inşası fonksiyonlarını yerine getirmek için sorumluluk üstlenmektedir.

Şiddetin yeniden ortaya çıkmasını önlemek ve barışın kalıcı hale gelmesini sağlamak için barışın inşası ve çatışma sonrası yeniden yapılanma faaliyetlerini teşvik etmek ve uygulamak; uluslararası terörizmi önlemek ve terörün her türü ile savaşmak için kıtasal çabaları koordine etmek ve uyumlaştırmak Konsey'in hedefleri arasında yer almaktadır. Konsey, ilave olarak Kurucu Yasa'nın 4(d) Maddesi ile uyumlu olarak Birliğin genel savunma politikasını geliştirmekten; temel hak ve özgürlükleri korumaktan, hukukun üstünlüğünü, iyi yönetimi ve demokratik uygulamaları desteklemekten, çatışmaları önleme çabalarının bir bölümü olarak uluslararası insani hukuka ve insan yaşamının kutsallığına saygı göstermekten sorumludur.

---

⁵⁴ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*.

Tablo 1: APSA⁵⁵

⁵⁵ African Union, *Moving Africa Forward, African Peace and Security Architecture (APSA) 2010 Assessment Study*, 4-10 November, 2010, Zanzibar, Tanzania.

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'ün 4. Maddesinde Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kurucu Yasa, BM Sözleşmesi ve İnsan Hakları Evrensel Beyanname'sinde yer alan ve aşağıda vurgulanan prensiplerle yönetileceği belirtilmiştir.⁵⁶

- Çatışmaların ve krizlerin barışçıl yollarla çözümü;
- Çatışmaların yayılmadan önlenmesi için kriz içeren durumlara erken yanıt;
- Uluslararası insani hukuk, insan yaşamının kutsallığı, temel insan hakları ve özgürlükleri ile hukukun üstünlüğüne saygı;
- Halkların ve devletlerin güvenliği ve sosyo-ekonomik kalkınması arasında karşılıklı bağımlılık;
- Üye ülkelerin bölgesel entegrasyonu ve egemenliğine saygı;
- Üye devletlerin, diğer herhangi bir üye devletin iç işlerine karışmaması;
- Üye ülkeler arasında karşılıklı bağımlılık ve eşitlik;
- Bağımsız var olma hakkının devredilemezliği;
- Bağımsızlık elde edildiğinde devralınan sınırlara saygı;
- Savaş suçları, soykırım, insanlığa karşı suçlar gibi durumlarda Kurucu Yasa'nın 4(h) Maddesi ile uyumlu olarak Genel Kurul kararı uyarınca Birliğin herhangi bir üye devlete müdahale hakkı;
- Kurucu Yasa'nın 4(j) Maddesi ile uyumlu olarak barış ve güvenliği tekrar inşa etmek için üye devletlerin Birlikten müdahale isteme hakkı.

Barış ve Güvenlik Konseyi'nin fonksiyonları ise şu şekilde sıralanmaktadır.⁵⁷

- Afrika'da barış, güvenlik ve istikrarın teşvik edilmesi;

⁵⁶ *A.g.e.*, Article 4.

⁵⁷ *A.g.e.*, Article 6.

- Erken uyarı ve önleyici diplomasi;
- Arabuluculuk, uzlaştırma ve soruşturma dâhil barışın yapılması;
- Kurucu Yasa 4 (h) ve (j) Maddeleriyle uyumlu olarak barışa destek operasyonları ve müdahale;⁵⁸
- Barışın inşası ve çatışma sonrasında yeniden yapılanma;
- Afetleri ve insani yardım faaliyetlerini yönetme.

Barış ve Güvenlik Konseyi, 15 üye devlet temsilcilerinden oluşmaktadır. Genel Kurul, Barış ve Güvenlik Konseyi üyelerinin seçiminde eşit bölgesel temsil ve rotasyon prensibi uygulamaktadır. Aday ülkelerin Birlik prensiplerine uymaları; üyeliğin gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmeleri; bölgesel ve kıta düzeyinde barış yapma, barışın inşası ve çatışma çözümüne katılım; bölgesel ve kıtasal çatışma çözüm inisiyatiflerine isteklilik, sorumluluk alma yeteneği; Barış Fonu ve/veya belirli amaçlar için yaratılan Özel Fona katkı; anayasal yönetime, insan haklarına ve hukukun üstünlüğüne saygı; Birlik Karargâhı ve BM'deki daimi misyonlarda yeterli ve donanımlı personel bulundurma ve Birliğe mali katkıda bulunma üyelerde aranan kriterlerdendir.⁵⁹

Barış ve Güvenlik Konseyi'nde görev süresi dolan bir üye, tekrar seçilme hakkına sahiptir. Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Temmuz 2013'teki üyeleri Angola, Cezayir, Cibuti, Ekvator Ginesi,

---

⁵⁸ En geniş anlamda müdahale, bağımsız bir devletin iç işlerine etki eden dış eylemler olarak tanımlanmaktadır. Bazı analistler, müdahaleyi bir başka devletin içişlerine güç kullanarak etki etmeyi ima ederek daha dar anlamda kullanmaktadır. Nye, müdahale tanımını düşük zorlama (Low coercion)-yüksek zorlama (High coercion) etki spektrumunda konuşmalar, yayınlar, ekonomik yardım, muhalefete destek, abluka, sınırlı askerî eylem ve askerî işgal olarak etki derecelerine göre yorumlamaktadır (Yazarların notu). Joseph S. Nye, *Understanding International Conflicts, An Introduction to Theory and History*, Sixth Edition, PEARSON, India 2007, p. 162.

⁵⁹ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 5.

Afrika'da Barış ve Güvenliğin İnşasında Kıtasal Yaklaşım:
Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi

Fildişi Sahili, Gambiya, Gine, Kamerun, Kongo, Lesotho, Mısır, Mozambik, Nijerya, Tanzanya ve Uganda'dır.⁶⁰

Barış ve Güvenlik Konseyi, Afrika'da barış ve güvenliğin desteklenmesinde; erken uyarı ve önleyici diplomasi alanında; arabuluculuk, uzlaştırma ve soruşturma dâhil barışın yapılmasında; Kurucu Yasa 4(h) ve (j) Maddelerine uygun olarak barışı destekleme operasyonları ve müdahalelerde; barışın inşası ve çatışma sonrası yeniden yapılanmada; insani yardım ve kriz yönetiminde ve Genel Kurul tarafından kararlaştırılacak diğer alanlarda faaliyet göstermektedir.⁶¹

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'ün 7. Maddesi, Komisyon Başkanı ile birlikte Barış ve Güvenlik Konseyi'nin gücü ile ilgili esasları açıklamaktadır.⁶² Bu bağlamda; Komisyon Başkanı ile Barış ve Güvenlik Konseyi, çatışmalar ile soykırım ve insanlığa karşı suçlara dönüşebilecek politikaları önceden değerlendirecek ve önleyecek; çatışmaların çözümlenmesi için barış yapma ve barışın inşası fonksiyonlarına yönelik gerekli sorumlulukları alacak; barışa destek misyonlarını oluşturacak ve çatışma bölgesine göndermeye yetkili olacaktır. Ayrıca Kurucu Yasa'nın 4(h) Maddesi gereği, ilgili uluslararası konvansiyonlarda tanımlandığı haliyle bir üye ülkedeki savaş suçları, soykırım ve insanlığa karşı suçlarda Birlik adına Genel Kurul'a müdahale önerisinde bulunabilecek; bir üye ülkeye Birlik tarafından müdahale kararı alındığında bunun koşullarını onaylayacaktır.

Komisyon Başkanı ile birlikte Barış ve Güvenlik Konseyi, bir üye ülkede anayasal olmayan hükümet değişikliklerinde yaptırımlar belirleyebilmekte; terörizme karşı bölgesel ve kıtasal düzeyde faaliyetleri koordine etmekte; Birlik ile bölgesel mekanizmalar

⁶⁰ Institute for Security Studies, *Peace and Security Council Report*, Issue 48, Addis Ababa, July 2013.

⁶¹ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 6.

⁶² *A.g.e.*, Article 7.

arasındaki iş birliğini uyumlulaştırmakta ve Birlik ile BM arasında barış ve güvenliğe yönelik güçlü ortaklık kurmaktadır. Kıtada barış ve güvenliğe yönelik herhangi bir dış müdahale gerekli olduğunda, bunun Birlik hedefleri ve öncelikleri çerçevesinde olmasını sağlamakla görevli olan Komisyon Başkanı ile Barış ve Güvenlik Konseyi, silahlı çatışma ve doğal afetlerde insani çabaları desteklemekte; Genel Kurul'a Afrika'da barış ve güvenliğe yönelik faaliyetler ile ilgili rapor sunmaktadır.

Üye ülkeler, Barış ve Güvenlik Konseyi'nin kendi adlarına faaliyette bulunduğunu; Kurucu Yasa ile uyumlu olarak aldığı kararları ve uygulamaları kabul etmekle yükümlü olup; kriz ve çatışmaların önlenmesi, yönetimi ve çözümlenmesinde Barış ve Güvenlik Konseyi ile iş birliğinde bulunmaktadır.

Barış ve Güvenlik Konseyi, daimi temsilciler, bakanlar veya devlet ve hükümet başkanları düzeyinde toplanmaktadır. Daimi temsilciler düzeyinde gerektiği her zaman toplanabilen Konsey, ayda en az iki kez toplanmaktadır. Bakanlar ve devlet ve hükümet başkanları düzeyinde sırasıyla yılda en az bir kez toplantı yapılmaktadır. Toplantılar, Birlik Karargâhı'nda gerçekleştirilmektedir. Bir üye devletin daveti olduğunda Barış ve Güvenlik Konseyi'nin üçte ikisinin kabul etmesi halinde Karargâh dışında yapılan toplantının ilave masrafları, ilgili üye devlet tarafından karşılanmaktadır.

Barış ve Güvenlik Konseyi, çalışmalarında gerekli olması halinde bir veya birden fazla devletten oluşan arabuluculuk, uzlaştırma veya soruşturma geçici komiteleri teşkil edebilmekte, gerektiğinde askerî, hukuki veya diğer alanlardaki uzmanlardan yararlanmaktadır.

Barış ve Güvenlik Konseyi Başkanlığı, üye devletler arasında alfabetik sıraya göre bir aylık sürelerle yürütülmektedir. Konsey'in toplantı gündemi taslak olarak Konsey Başkanı tarafından üye devletler ve Komisyon Başkanı'nın önerilerine göre belirlenmektedir. Barış ve Güvenlik Konseyi kapalı toplantılar yapmaktadır. Toplantı yeter sayısı Barış ve Güvenlik Konseyi'nin toplam üye sayısının üçte ikisidir. Çatışmaya taraf veya söz konusu çatışma konusunda Barış ve Güvenlik Konseyi'nin endişe duyduğu bir üyesi, bu durum veya

çatışmayla ilgili tartışmalara ve karar sürecine katılamamaktadır.

Barış ve Güvenlik Konseyi açık toplantı yapmaya karar verebilmektedir. Bu durumda herhangi bir çatışmada ya da Barış ve Güvenlik Konseyi'nin endişe duyduğu bir durumda çatışmaya veya bu duruma taraf olan ancak Barış ve Güvenlik Konseyi üyesi olmayan devlet davet edilmekte ve oy hakkı olmaksızın tartışmalara katılmaktadır. Ayrıca Barış ve Güvenlik Konseyi üyesi olmayan, ancak çıkarlarının etkilendiğini düşünen devlet de oy hakkı olmaksızın tartışmalara katılmaya davet edilebilmektedir. Benzer şekilde herhangi bir çatışmaya veya Barış ve Güvenlik Konseyi'nin endişe duyduğu bir duruma dâhil olan veya bu durumla ilgilenen herhangi bir bölgesel mekanizma, uluslararası kuruluş veya sivil toplum kuruluşu, söz konusu çatışma veya durumla ilgili tartışmaya oy hakkı olmaksızın katılmak için davet edilebilmektedir.

Barış ve Güvenlik Konseyi, herhangi bir çatışma veya endişe ettiği bir durumla ilgili taraflarla, bölgesel mekanizmalarla, uluslararası kuruluşlarla ve sivil toplum kuruluşlarıyla sorumluluklarını yerine getirmek için resmî olmayan görüşmeler yapabilmektedir.

Barış ve Güvenlik Konseyi'nin her üyesinin bir oy hakkı vardır. Konsey kararları genellikle konsensüs ile alınmaktadır. Konsensüs sağlanamayan durumlarda Barış ve Güvenlik Konseyi, prosedürle ilgili konularda basit çoğunlukla, diğer tüm konularda ise üçte iki çoğunlukla karar almaktadır. Konsey, toplantıların yapılması, toplantılarda kayıtların tutulması ve yayımlanmasına yönelik prosedürle ilgili kurallarını Genel Kurul'un onayına sunmaktadır.

Akil İnsanlar Heyeti

Barış ve Güvenlik Konseyi ve Komisyon Başkanı'nın özellikle çatışma önleme alanında çabalarını desteklemek için Akil İnsanlar Heyeti (Panel of the Wise)⁶³ teşkil edilmektedir. Akil İnsanlar Heyeti, kıtada barış, güvenlik ve kalkınmaya önemli katkıda bulunmuş beş

---

⁶³ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 11.

şahsiyetten oluşmaktadır.⁶⁴ Heyet üyeleri, üye ülkelerle görüşmelerden sonra Komisyon Başkanı tarafından bölgesel temsil esasına göre seçilmekte ve Genel Kurul tarafından üç yıllık süre ile atanmaktadır.⁶⁵

Akil İnsanlar Heyeti, Barış ve Güvenlik Konseyi veya Komisyon Başkanı'nın talebi veya kendi inisiyatifleriyle çatışmaların önlenmesi için Barış ve Güvenlik Konseyi ve Komisyon Başkanı'nın faaliyetlerini desteklemek için girişimlerde bulunmaktadır. Heyet, Barış ve Güvenlik Konseyi'ne ve Barış ve Güvenlik Konseyi yoluyla Genel Kurul'a rapor sunmaktadır. Akil İnsanlar Heyeti, görevleri gerektirdiğinde toplanmaktadır. Toplantılarını normal olarak Birlik Karargâhı'nda gerçekleştiren Heyet, Komisyon Başkanı ile görüşerek Birlik Karargâhı dışında da toplantı yapabilmektedir. Akil İnsanlar Heyeti'nin fonksiyonları ile ilgili usuller Komisyon Başkanı tarafından düzenlenmekte, Barış ve Güvenlik Konseyi tarafından onaylanmaktadır.

Kıtasal Erken Uyarı Sistemi

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'ün 12. Maddesi Kıtasal Erken Uyarı Sistemi (Continental Early Warning System) ile ilgilidir. Aşağıdaki unsurlardan oluşan Erken Uyarı Sistemi, çatışmaların tahmin edilmesi ve önlenmesi için tesis edilmiştir:

- Birliğin Çatışma Yönetim Direktörlüğü'nde (Conflict Management Directorate) uygun bir erken uyarı modülü temelinde

---

⁶⁴ Akil İnsanlar Heyeti ilk kez Aralık 2007'de oluşturuldu. Heyette Cezayir'den Ahmet Ben Bella (Başkan), Tanzanya'dan Salim Ahmed Salim, Benin'den Elisabeth K. Pognon, Sao Tome ve Principe'den Miguel Trovoada ve Güney Afrika'dan Brigalia Bam yer aldı. Kampala'daki Temmuz 2010 zirvesinde Ben Bella ve Ahmed Salim Aralık 2013'e kadar tekrar seçildi; heyetin yeni üç üyesi ise Gana'dan Mary Chinery Hesse, Zambiya'dan Kenneth Kaunda ve Kongo Demokratik Cumhuriyeti'nden Marie Madeleine Kalala-Ngoy oldu. "Panel of the Wise", <http://www.peaceau.org/en/page/29-panel-of-the-wise-pow> (Erişim tarihi: 25.9.2013)

⁶⁵ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 11.

bilgilerin toplanmasından ve analizinden sorumlu Durum Odası (The Situation Room) olarak bilinen bir gözleme ve izleme merkezi.

- Kendi seviyelerinde verileri toplayacak, işleyecek ve aynı zamanda Durum Odası'na iletecek, uygun iletişim vasıtalarıyla Durum Odası ile irtibatlı bölgesel mekanizmaların gözleme ve izleme birimleri.

Komisyon, Erken Uyarı Sisteminin etkin çalışması için BM, uluslararası kuruluşlar, araştırma merkezleri, akademik kuruluşlar, hükûmet dışı kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır. Komisyon Başkanı, Erken Uyarı Sistemi vasıtasıyla toplanan bilgileri, Barış ve Güvenlik Konseyi'ne Afrika'daki barış ve güvenliğe yönelik tehditler ve muhtemel çatışmalar hakkında zamanında tavsiyede bulunmak ve en uygun hareket tarzını önermek için kullanmaktadır. Üye ülkeler, Barış ve Güvenlik Konseyi ve/veya Komisyon Başkanı tarafından erken uyarı bilgisi tabanlı olarak acil eyleme geçilmesini yükümlenmişlerdir.⁶⁶

Afrika Ani Müdahale Gücü

Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi'nin Kuruluşuna Dair Protokol'ün 13. Maddesi, Barış ve Güvenlik Konseyi'nin sorumluluklarını yerine getirebilmesi için Kurucu Yasa'nın 4 (h) ve (j) Maddelerine uygun olarak barışa destek misyonları gönderilmesi ve müdahale için bir Afrika Ani Müdahale Gücü'nün (African Standby Force-ASF) kurulmasını öngörmektedir. Bu güç, kendi ülkelerinde, bildirilen zamanda intikale hazır olarak sivil ve askerlerden oluşacaktır. Bu maksatla üye ülkeler, Barış ve Güvenlik Konseyi tarafından kararlaştırılan barışa destek misyonlarına ya da Genel Kurul tarafından yetkilendirilen müdahalelere katılmak için gerekli çalışmaları yapacaktır.

---

⁶⁶ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 12.

ASF aşağıdaki alanlarda görev alacaktır:

- Gözleme ve izleme misyonları;
- Diğer barışa destek misyonları;
- Kurucu Yasa'nın 4(h) ve (j) Maddeleri ile uyumlu olarak, bir üye devletin çok önemli durumlarda barış ve güvenliğin yeniden tesis edilmesine yönelik talebi üzerine bir ülkeye müdahale;
- Bir uyuşmazlık veya çatışmanın tırmanmasını, devam eden bir çatışmanın komşu ülkelere veya bölgelere yayılmasını; çatışan tarafların bir anlaşmaya varmalarından sonra şiddetin tekrar canlanmasını önlemek için önleyici müdahale;
- Çatışma sonrası silahsızlanma ve güçlerin dağıtılması dâhil barışın inşası;
- Çatışma bölgesindeki sivillere insani yardım ve büyük doğal afetlerde destek çalışmaları;
- Barış ve Güvenlik Konseyi veya Genel Kurul tarafından görevlendirilecek diğer alanlar.

ASF, bu alanlarda verilecek görevleri yerine getirebilmek için BM, ilgili uluslararası ve bölgesel kuruluşlar, ulusal otoriteler ve hükümet dışı kuruluşlarla iş birliği yapmaktadır. ASF'nin yetkilendirildiği her misyon için detaylı görevler, Komisyon'un önerilerine göre Barış ve Güvenlik Konseyi tarafından değerlendirilmekte ve onaylanmaktadır.

ASF tarafından yerine getirilecek her operasyon için Komisyon Başkanı, Barışa Destek Devamlı Talimatı ile uyumlu olarak bir Özel Temsilci ve Kuvvet Komutanı atamaktadır. Özel temsilci uygun kanallarla Komisyon Başkanı'na, Kuvvet Komutanı ise Özel Temsilci'ye rapor vermekten sorumludur. Birliklerin komutanları Kuvvet Komutanı'na, sivil unsurlar ise Özel Temsilci'ye rapor vermektedirler. Afrika'da barış ve güvenliğin tesis edilmesi ve desteklenmesi için askerî ve güvenlik ihtiyaçları konusunda Barış ve Güvenlik Konseyi'ne tavsiyelerde bulunmak ve yardımcı olmak üzere bir Askerî Komite teşkil edilmiştir. Askerî Komite, Barış ve Güvenlik Konseyi'ne üye devletlerin kıdemli askerî yetkililerinden oluşmaktadır.

Afrika'da Barış ve Güvenliğin İnşasında Kıtasal Yaklaşım:
Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi

Komite'nin sorumluluklarını etkinlikle yerine getirmesi bağlamında gerekli olması halinde, Barış ve Güvenlik Konseyi'ne üye olmayan devletlerin askerî yetkilileri de görüşlerinden yararlanılmak üzere Komite'ye davet edilebilmektedir.

Tablo 2: Afrika Ani Müdahale Gücü Bölgesel Üyeliği⁶⁷

Orta	Güney	Doğu	Kuzey	Batı
Angola		Sudan	Batı Sahra	Mali
Kongo Demokratik Cumhuriyeti		Etiyopya	Moritanya	Cape Verde
Sao Tome & Príncipe	Malawi	Eritre	Cezayir	Senegal
Ekvator Ginesi	Zambiya	Cibuti	Tunus	Gambiya
Kamerun	Zimbabve	Somali	Libya	Gine Bissau
Orta Afrika Cumhuriyeti	Namibya	Kenya	Mısır	Gine
Gabon	Swaziland	Uganda		Sierra Leone
Çad	Lesoto	Ruanda		Liberya
Kongo (Brazzaville)	Botswana	Burundi		Fildişi Sahili
	Güney Afrika	Komor Adaları		Gana
	Mozambik			Togo
	Madagaskar			Nijerya
	Mauritus			Benin
	Tanzanya			Nijer
				Burkina Faso

ASF, silahlı çatışmalara cevap bağlamında önemli bir unsurdur. AfB, Mayıs 2003'te, her biri yaklaşık 4300 personel ve 500 hafif araçtan oluşan beş bölgesel tugaya dayalı ASF için bir çerçeve oluşturdu. ASF, birbiri ile irtibatlı üç seviyede faaliyet göstermektedir: Kıtasal düzeyde (Afrika Birliği Komisyonu Planlama unsuru), alt

⁶⁷ *A.g.e.*

bölgesel düzey (beş tugay) ve ülke düzeyi (katkıda bulunan ülkeler).⁶⁸

ASF kapsamında en gelişmiş Tugay, Doğu Afrika'daki EASBRIG'dir. Batı Afrika'da ECOBRIG ve Güney Afrika'da SADCBRIG gelişme sağlamasına rağmen, Orta Afrika'da ECCAS teşkil konusunda yeterince başarılı olamadı. Kuzey Afrika'daki NASBRIG ise en iyimser ifade ile henüz kuruluş aşamasındadır.⁶⁹

ASF'nin, Tablo 3'te görüldüğü gibi küçük çaplı gözlemden askerî müdahaleye varan altı farklı kriz yönetim senaryosuna cevap vermesi hedeflenmiştir.⁷⁰ Başlangıçta ASF'nin 30 Haziran 2010'da tam kapasiteye ulaşması öngörülmüş olmasına rağmen henüz bu hedefe ulaşılamadı. ASF, hâlâ beşinci ve altıncı senaryolara cevap verebilecek yetenekte değildir. ASF'yi oluşturan tugayların kendi alt bölgeleri dışında faaliyet göstermesi öngörülmüş olmasına rağmen, günümüzde ASF planlayıcıları, her bir tugayın kendi bölgelerinde görevlendirilmesi düşüncesindedirler.⁷¹

82

Security
Strategies
Year: 10
Issue: 19

---

⁶⁸ Paul D. Williams, *a.g.e.*, p. 10.

⁶⁹ Ulf Engel and Joao Gomes Porto (ed.) *Africa's New Peace and Security Architecture, Promoting Norms, Institutionalizing Solutions*, Ashgate Publishing Company, USA 2010, p. 11. (Afrika Ani Müdahale Gücü'nün yetersizliği ve Afrika Birliği'nin zayıf liderliği ile ilgili bakınız: Martin Plaut, "African Union missing in action in conflicts from Mali to South Sudan, 6 January 2014" <http://www.theguardian.com/global-development/2014/jan/06/african-union-missing-action-conflicts-mali-south-sudan?CMP=EMCGBLEML1625> (Erişim tarihi: 14.1.2014).

⁷⁰ Paul D. Williams, *a.g.e.*, p. 10.

⁷¹ *A.g.e.*

Afrika'da Barış ve Güvenliğin İnşasında Kıtasal Yaklaşım:
Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi

Tablo 3: Afrika Ani Müdahale Gücü için Belirlenmiş Senaryolar

Senaryo	Tanımlama	Plana Göre Konuşlanma Zorunluluğu (Görevlendirme Talimatı Kararından İtibaren)
1	AfB / Politik bir misyona bölgesel askerî tavsiye	30 gün
2	AfB / BM misyonu ile birlikte bölgesel gözlem misyonu	30 gün
3	AfB tek başına / Bölgesel gözlem misyonu	30 gün
4	AfB / VI. Bölüm ve önleyici misyon (ve barışın inşası) için bölgesel barışı koruma gücü	30 gün
5	Alçak yoğunlukta yağmacılığın da dâhil olduğu karmaşık çok yönlü barışı koruma misyonları için AfB barışı koruma gücü	Askerî unsurun 30 gün içinde harekete hazır olma yeteneği ile birlikte 90 gün
6	Soykırımı gibi önemli durumlarda uluslararası toplum acil olarak eyleme geçmezse AfB müdahalesi	Büyük çaplı ⁷² askerî güç ile 14 gün

Tablo 4'te küçük gözlem misyonlarından 7000 kişiden daha fazla personelin katıldığı Sudan ve Somali'deki operasyonlara kadar 2003'ten Haziran 2011'e kadar olan dönemde AfB barış operasyonları gösterilmiştir.⁷³

83

Güvenlik
Stratejileri

Yıl: 10

Sayı: 19

⁷² “Büyük çaplı” misyon yaklaşık 2500 personelin (1000 kişi 14 gün içinde, diğer 1500 kişi takip eden 14 gün içinde) 30 gün içinde görev bölgesinde olmasını öngörmektedir. **Kaynak:** Jackie Cilliers, “The African Standby Force: An Update on Progress”, ISS Paper No. 160, Institute for Security Studies, March 2008, <http://africacenter.org/wp-content/uploads/2009/07/The-African-Standby-Force-An-Update-on-Progress.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013).

⁷³ Paul D. Williams, *a.g.e.*, p. 15.

Tablo 4: AfB Barış Operasyonları, 2003-Haziran 2011

Görev	Bölgesi	Süresi	Büyüklüğü (Yaklaşık maksimum rakam)	Esas katkı yapanlar	Asıl görev
AfB Burundi Misyonu (AMIB)	Burundi	2003-2004	3250	Güney Afrika	Barışın inşası (Peace building)
AfB'nin Komor Adaları'ndaki Askerî Gözlem Misyonu (MIOC)	Komor Adaları	2004	41	Güney Afrika	Gözlem
AfB Sudan Misyonu (AMIS)	Darfur	2004-2007	Yaklaşık 7700	Nijerya, Ruanda, Güney Afrika, Senegal, Gana	Barışın korunması (Peace keeping)/ Sivillerin korunması
Burundi Özel Görev Gücü	Burundi	2006-2009	Yaklaşık 750	Güney Afrika	Çok Önemli Personel (VIP) Koruması
Komor Adaları'ndaki Seçimlerin Desteklenmesi için AfB Misyonu (AMISEC)	Komor Adaları	2006	1260	Güney Afrika	Seçim Gözlemi
AfB Somali Misyonu (AMISOM)	Mogadişu	2007-devam	Yaklaşık 9000	Uganda, Burundi	Rejimin desteklenmesi
Komor Adaları'ndaki AfB Seçim ve Güvenlik Yardım Misyonu (MAES)	Komor Adaları	2007-2008	350	Güney Afrika	Seçimlerin desteklenmesi
Komor Adaları'nda Demokrasi	Komor Adaları	2008	1350 (+450 Komor Adaları)	Tanzanya, Sudan	Zorlama
AfB -BM'nin Darfur'daki Karma Operasyonu (UNAMID) (BM ödemektedir)	Darfur	2008-devam	Yaklaşık 23.000	Nijerya, Ruanda, Mısır, Etiyopya	Barışın inşası (Peace building)/ Sivillerin korunması

ASF, operasyonlar konusunda bazı problemlerle karşılaşmaktadır. Öncelikle ASF'nin kim tarafından görevlendirileceğine ve hangi şartlarda kimin onayına ihtiyaç duyulduğuna dair açık kurallar yoktur. İkincisi, bütçe önemli bir sorundur. Operasyonların maliyeti önemli oranda Afrika dışından karşılanmaktadır. AfB'nin özellikle politik istek ve mali kaynak yükümlülüğü konusunda önemli ilerleme kaydetmesi gerekmektedir.⁷⁴

Barış Fonu

Barış Fonu, Afrika Birliği Örgütü çatışma çözüm çabalarına yardımcı olmak amacıyla Kahire Deklarasyonu'nun 23. paragrafı uyarınca oluşturuldu.⁷⁵ Fon, AfB'nin düzenli bütçesine yapılan katkılardan kalanlar, üye ülkelerin gönüllü katkıları ile Afrika içinde özel sektör, sivil toplum ve bireylerin katkılarından oluşmaktadır. Komisyon Başkanı, Birlik prensipleri ve hedefleriyle uygun olmak koşuluyla Afrika dışı gönüllü katkıları da kabul edebilmektedir.⁷⁶

1993-2005 yılları arasında Afrika Birliği Örgütü Barış Fonu, 70 milyon ABD dolarından daha azdı. Bu miktarın yaklaşık 45 milyon doları, AfB üyesi ülkeler dışından sağlandı.⁷⁷ 2009 itibarıyla AfB Barış Fonu eksi bakiyede idi.⁷⁸ Ocak 2006'dan itibaren sadece beş üye devlet (Cezayir, Mısır, Libya, Nijerya ve Güney Afrika) her biri %15 katkı ile

---

⁷⁴ David H. Shin, "African Union Peace Operations", <http://www.internationalpolicydigest.org/2012/12/10/african-union-peace-operations/> (Erişim tarihi: 26.09.2013)

⁷⁵ Edmund Amarkwei Foley, *Taking a critical Look at Conflict and Human Rights from the Organization of African Unity to the African Union*, a Dissertation for the degree of master of laws (LLM) in human rights and democratisation in Africa, Department of Political Science, School of Humanities and Social Sciences, American University in Cairo, Egypt 31 October 2004, p. 22.

⁷⁶ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 21.

⁷⁷ Paul D. Williams, *a.g.e.*, p. 12.

⁷⁸ *Moving Africa Forward: African Peace and Security Architecture 2010 Assessment Study*, paragraph 177. (Paul D. Williams, "Working Paper: The African Union' Conflict Management Capabilities", *The Council on Foreign Relations*, USA October 2011, p. 12.)

AfB bütçesinin %75'ini sağladı. Yürütme Konseyi, 2011 mali yılı için Birlik Genel Kurulu'na toplam 256.754.447 ABD doları tutarında bütçe önerdi. Bu tutarın, 122.602.045 doları üye ülkelerden, 134.152.402 dolarının ise partnerlerden sağlanması⁷⁹ öngörüldü. Hâlen Mısır ve Libya'da süregelen politik kargaşanın AfB'nin finans yapısında zarar verici etki yaratabileceği⁸⁰ değerlendirmeleri yapılmaktadır.

AfB'nin AB ve ABD gibi dış aktörlerin mali desteğine ve uzmanlığına artan bağımlılığı, bu aktörlerin, genellikle kendi düşüncelerine göre APSA'yı şekillendirdiklerine⁸¹ yönelik olarak eleştirilmektedir.

Komasyon Başkanı'nın Rolü

Komasyon Başkanı, Barış ve Güvenlik Konseyi otoritesi altında çatışmalara dâhil olan tüm taraflarla görüşerek çatışmaların önlenmesi, yönetimi ve çözümü için uygun tedbirleri almaktadır.⁸²

Komasyon Başkanı, kıtada barış ve güvenliği tehdit edebilecek konuları Barış ve Güvenlik Konseyi'nin ve Akil İnsanlar Heyeti'nin dikkatine sunmakta; çatışmaların önlenmesi, yönetimi ve çözümü ile barışın inşası ve çatışma sonrası yeniden yapılanma konularında kendi inisiyatifleriyle veya gerektiğinde Barış ve Güvenlik Konseyi'nin inisiyatifleriyle kişisel olarak, özel temsilciler, Akil İnsanlar Heyeti veya bölgesel mekanizmalar yoluyla iyi niyet misyonunu yerine getirmektedir.

Komasyon Başkanı, Barış ve Güvenlik Konseyi'nin kararlarının uygulanması ve takibinin sağlanması için Barış ve Güvenlik Konseyi tarafından yetkilendirilmiş barışa destek misyonlarını teşkil etmekte ve

---

⁷⁹ African Union, *Decisions*, EX.CL/Dec.600-643 (XVIII), Executive Council, Eighteenth Ordinary Session, Addis Ababa, Ethiopia, 24-28 January 2011.

⁸⁰ Paul D. Williams, *a.g.e.*, p. 12.

⁸¹ Benedikt Franke, Stefan Ganzle, "How "African" is the African Peace and Security Architecture? Conceptual and Practical Constraints of Regional Security Cooperation in Africa", *African Security*, 5: 88-104, Routledge Taylor&Francis Group, 2012, p. 101.

⁸² African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 10.

görev bölgesine göndermekte; Kurucu Yasa'nın 4(h) ve (j) Maddelerine uygun olarak Genel Kurul tarafından alınan kararların uygulanmasını ve takibini sağlamakta; Barış ve Güvenlik Konseyi'nin görevlerini etkin olarak yerine getirebilmesi için kapsamlı ve periyodik raporlar ve dokümanlar hazırlamaktadır.

Komisyon Başkanı'nın görevlerini yerine getirebilmesi için Barış ve Güvenlik Konseyi işlerinden sorumlu Barış ve Güvenlik Konseyi Komiseri, Komisyon Başkanı'na yardım etmektedir.

Çatışmaların Önlenmesine Yönelik Olarak Bölgesel Mekanizmalarla İlişkiler

Bölgesel mekanizmalar, Birlik güvenlik mimarisinin Afrika'da barış, güvenlik ve istikrarın desteklenmesinde temel sorumluluğu olan birimlerdir. Barış ve Güvenlik Konseyi ile Komisyon Başkanı⁸³

- Bölgesel mekanizmaların barış ve güvenlik alanındaki faaliyetlerinin, Birlik hedefleri ve prensipleri ile uygunluğunu koordine etmekte ve gerektiğinde bunları uyumlaştırmakta;

- Barış, güvenlik ve istikrarın tesisi ve desteklenmesinde Barış ve Güvenlik Konseyi ile bölgesel mekanizmalar arasındaki etkili iş birliğini sağlamak için bölgesel mekanizmalarla birlikte çalışmaktadır.

Yakın iş birliği ve koordinasyon ile bilgi değişiminin sürdürülmesi için Komisyon Başkanı, bölgesel mekanizmaların barış ve güvenlikle ilgili icradan sorumlu yetkilileri ile yılda en az bir kez olmak üzere periyodik toplantılar yapmaktadır. Komisyon Başkanı, Afrika Ani Müdahale Gücü ve Erken Uyarı Sisteminin tesisi ve etkin çalışması için bölgesel mekanizmaların tam olarak katılımını sağlayacak uygun tedbirleri almaktan sorumludur. Barış ve Güvenlik Konseyi, kendisine bildirilen herhangi bir sorunu görüşmek için ilgili bölgesel mekanizmayı davet etmekte, bölgesel mekanizmaların toplantılarına ve tartışmalarına da davet edilmektedir. Komisyon, koordinasyon ve iş birliğini güçlendirmek için bölgesel mekanizmalara

---

⁸³ *A.g.e.*, Article 16.

irtibat ofisleri kurmakta, bölgesel mekanizmaların da Komisyon'da irtibat ofisleri kurmaları desteklenmektedir.

Birleşmiş Milletler ve Diğer Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler

Barış ve Güvenlik Konseyi, Afrika'da barış ve güvenliğin tesis edilmesi ve kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi maksadıyla, uluslararası barış ve güvenliğin sağlanmasından birincil derece sorumlu olan Birleşmiş Milletler (BM) Güvenlik Konseyi ile iş birliği yapmaktadır. Afrika'da barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik AfB faaliyetlerinin desteklenmesi için gerekli olduğunda BM Sözleşmesi'nin barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik bölgesel kuruluşların rolleri ile ilgili VIII. Bölüm'de yer alan koşullara uygun olarak BM'ye mali, lojistik ve askerî destek sağlaması konusunda başvuruda bulunabilmektedir.⁸⁴

Barış ve Güvenlik Konseyi ve Komisyon Başkanı, BM Güvenlik Konseyi'nin Afrikalı üyeleri ve Genel Sekreter ile Afrika'da barış, güvenlik ve istikrarın sağlanması konularında periyodik toplantılar ve düzenli görüşmeler yapmaktadır. Barış ve Güvenlik Konseyi, Afrika'da barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik diğer ilgili uluslararası kuruluşlarla da yakın iş birliğinde bulunmakta, söz konusu kuruluşlar, Barış ve Güvenlik Konseyi'nin sorumluluklarını etkili bir şekilde yerine getirmesine katkıda bulunacaklarsa, görüşmek maksadıyla Barış ve Güvenlik Konseyi'ne davet edilebilmektedir.⁸⁵

Sonuç

Soğuk Savaş sonrasında uluslararası sistemde meydana gelen değişikliklerin etkileri, dünya genelinde olduğu gibi Afrika'da da görüldü. Küreselleşmenin etkisiyle kıtadaki demokratikleşme çabaları geçmişe göre hız kazandı. Bu bağlamda liderlerin barışçıl yöntemlerle değişimi Afrika için önemli bir gelişmeydi. 1994'le Güney Afrika'da yapılan seçimlerde siyahların yönetime gelmesi, Afrika'daki büyük

---

⁸⁴ African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace And Security Council of the African Union*, Article 17.

⁸⁵ *A.g.e.*

değişimi başlattı. Kıta genelinde göreve gelen daha sivil yönetimler, demokratik normların gelişmesi ve daha güçlü kuruluşların oluşmasına yönelik adımlar atmaya başladı.⁸⁶

Afrika'da 1962-1992 yılları arasında çatışmaların önlenmesi ve barış, güvenlik ve istikrarın desteklenmesi amaçlarına yönelik olarak kıtasal ölçekte kapasite neredeyse “yok” düzeyindeydi. 1993-1999 yılları arasında Somali, Burundi, Ruanda, Orta Afrika, Sierra Leone, Sudan, Eritre ve Etiyopya'da ülke içi ve devletler arasında yoğun çatışmalar yaşandığında Afrikalı yöneticiler, barış ve güvenliğe yönelik daha güçlü kuruluşlara sahip olmaları gerektiğine inandı ve 1993'te Çatışma Önleme, Yönetim ve Çözüm Mekanizmasını oluşturdu. Devam eden arayışlar sonucunda, Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisinin oluşumu 2000-2001'de hız kazandı ve mimari 2002'de fonksiyonel hale geldi. Mimaride yer alan en önemli yapı olan Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi, sivil toplum kuruluşlarının yanı sıra muadili uluslararası kuruluşların bilgi ve deneyimlerinden de yararlanarak sürekli gelişim göstermektedir. Barış ve Güvenlik Konseyi, BM Güvenlik Konseyi, Avrupa Birliği Politika ve Güvenlik Komitesi ile Afrika'daki güvenlik hakkında yıllık toplantılar düzenleyerek bilgi değişiminde bulunmaktadır.

Uluslararası toplum, Afrika'daki çatışmalarda AfB'nin ne düşündüğünü önemsemektedir. Afrika'daki liderler, bu durumun farkına vardıklarından AfB'nin kararlarını dikkate almaya özen göstermektedir. Bu bağlamda AfB'nin darbeler sonrası yasadışı hükûmet değişikliklerine karşı başarılı yaptırım uygulamaları örnek olarak gösterilebilir: 2003 yılından itibaren Orta Afrika Cumhuriyeti, Togo, Moritanya (iki kez), Komor Adaları, Gine, Madagaskar ve Nijer'e yaptırım uygulanmıştır. Ayrıca Somali'deki isyancıları desteklediğinden Eritre ve yönetimdeki hükûmetin seçim yenilgisinden

⁸⁶ Aralık 2012'de Addis Ababa, Etiyopya'ya gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyareti kapsamında, Uluslararası Güvenlik Çalışmaları (International Security Studies-ISS) kuruluşunda görevli çatışma önleme ve risk analiz uzmanı Berouk Mesfin ile ofisinde yaptığımız mülakat. (Yazarların notu)

sonra görevi bırakmayı reddetmesi üzerine Fildişi Sahilleri yaptırım uygulanan diğer devletler olmuştur.⁸⁷ Afrika'daki ülkelerin yöneticileri, barış ve güvenlik alanında birbirleriyle daha çok koordinasyonda bulunmaları gerektiğini giderek daha fazla anlamaktadır. Bunun, anlayış değişikliği gerektirdiği ve zamana ihtiyaç duyulan bir süreç olduğu kabul edilmelidir.

Afrika Barış ve Güvenlik Mimarisi'nin etkin biçimde çalışmasında karşılaşılan en önemli sorun, üye devletlerin politik isteklerindeki yetersizliktir. Örneğin Somali'de 2007'de gerçekleştirilen barışa destek misyonu için üye devletlerin desteğinin sağlanması ve karar alma süreci, 4-5 yıl sürmüştür.⁸⁸ Abraham, bu durumu şöyle açıklamaktadır: “Doğu Afrika’da yer alan üye devletler, diğer bir üye ülkedeki çatışmalara müdahaleyi haklı çıkarmak konusunda güçlük yaşamaktadır.”⁸⁹ Devletler, bumerang etkisinden çekindiklerinden diğer devletlerin egemenliğinin göz ardı edilmesine temkinli⁹⁰ yaklaşmaktadır.

AfB, Somali ve Darfur’da olduğu gibi daha karmaşık operasyonları yürütebilmek amacıyla askerî kapasitesini artırmaya çaba sarf etmektedir. Ancak Birlik, BM’nin sorumluluk almakta isteksiz olduğu durumlarda kapasite yetersizliğinden kaynaklanan

---

⁸⁷ Shin, *a.g.m.*

⁸⁸ Aralık 2012’de Afrika Birliği Karargâhı’nın bulunduğu Addis Ababa, Etiyopya’ya gerçekleştirdiğimiz çalışma ziyareti kapsamında, Afrika Birliği Komisyonu Barış ve Güvenlik Departmanı’nda Politikadan sorumlu Simon Badza’nın tavsiyesi üzerine, Afrika Birliği Barış ve Güvenlik Konseyi Sekreteri Dr. Kambuzi ile ofisinde yaptığımız toplantı. (Yazarların notu)

⁸⁹ Kinfе Abraham, *The Horn of Africa, Conflicts and conflict Mediation in the Greater Horn of Africa*, Jointly published by EIIPD (The Ethiopian International Institute for Peace and Development) and HADAD (The Horn of Africa Democracy and Development International Lobby), 2006, pp. 373–374.

⁹⁰ Abdul-Rashed Draman, *Conflict Prevention at the end of the Twentieth Century: Seizing Opportunities to Rescue an Endangered Continent*, A thesis of the requirements for the degree of Doctorate of Philosophy, Department of Political Science Carleton University, Ottawa, Ontario Canada , 2005, p. 285.

sorunlarla karşılaşmaktadır. Bu bağlamda Barış ve Güvenlik Konseyi'nin yürüttüğü çalışmalar için gerekli olan Barış Fonu kaynağının önemli bir bölümü, Avrupa Birliği ve İngiltere gibi AfB partnerlerinden sağlanmaktadır. Gerekli olan değişim için kapasiteye ihtiyaç olduğu kabul edilmesine rağmen, bu durumda da yabancı müdahalesi gündeme gelebilmektedir. İlave olarak Afrika'da her ülkenin ve her alt bölgenin ayrı özellikleri ve farklı çıkarları olduğundan barış ve güvenlik gibi hassasiyetin en üst düzeyde olduğu konularda ülkelerin çıkarlarının uyumlulaştırılması zaman almaktadır. AfB'nin kendi ekonomik ve politik geleceğine sahip olmasında SADC, IGAD ve ECOWAS gibi bölgesel ekonomik topluluklar ve bunların güvenlik güçleri hayati öneme sahiptir.⁹¹ Dekolonizasyon sürecinde yeni bağımsızlığını kazanan devletlerin bölgesel iş birliği ve entegrasyon çabaları ile başlayan bölgeselleşme yarışı⁹², kıtanın tüm gücünü birleştirmeye engel olmamalıdır.

AfB, yasal dokümanları ve oluşturduğu kurumsal yapıyla kıtadaki entegrasyonu güçlendirecek zemini oluşturmasına rağmen, kalıcı barış ve güvenliğin sağlanmasına yönelik kıtasal uygulamaları etkinleştirmek için insan kaynağı, mali ve lojistik alandaki yetersizliğini gidermenin yanı sıra, bölgesel mekanizmalara etkili önderlik konusunda gelişime ihtiyaç duymaktadır. Belirtilen yetersizliklerine rağmen, kıtadaki gerçekler göz önünde bulundurulduğunda AfB'nin, uluslararası toplumun desteğiyle APSA çerçevesinde Afrika'nın güvenlik sorunlarına çözüm bulunabilmesi bağlamında önemli bir aktör olduğu ve zaman içinde daha da güçlenebileceği öngörülebilir.

⁹¹ Belachew Gebrewold, "The Cynicism of 'African Solutions for African Problems'", *African Security*, 3: 80–103, Taylor&Francis Group, pp. 80–81.

⁹² Benedikt F. Franke, "Competing Regionalisms in Africa and the Continent's Emerging Security Architecture", *African Studies Quarterly*, Volume 9, Issue 3, Spring 2007, p. 32.

Summary

Although developments in the field of democratic norms have been maintained in Africa during post-Cold War era, armed conflicts have been held until nowadays. Violent armed conflicts, reasons of which are categorized such as ideology, autonomy, secession, territory, natural resources and others, have been witnessed in Africa in the last twenty years. African Union, as a continental organization, with African Peace and Security Architecture has been pursued efforts to prevent armed conflicts in Africa without any interruption.

African Peace and Security Architecture is meant to have integrated structures, norms, capacities and procedures in order to maintain sustainable peace environment in Africa. Peace and Security Council is the most important body of the Architecture and it is in charge of planning and execution. Continental Early Warning System observes security situation in Africa and submits instantly the latest data on possible conflicts to Peace and Security Council and Chairman of Commission. As required by accomplishing preventive diplomacy, Panel of Wise provides support to efforts of Peace and Security Council. African Union makes use of regional economic communities in Africa to prevent conflicts in the continent as well. In this context, it was foreseen to create a Brigade as African Standby Force in each of five regions in Africa. Thus, it is aimed to integrate regional economic communities in Peace and Security Architecture in security field.

In order to establish peace and security environment, African Union makes great efforts to overwhelm financial, logistics and technical insufficiency by working and coordinating with not only economic communities in Africa but also with the UN, the EU and other donor countries as well. Although initial aim of African Peace and Security Architecture was defined as “African Solution to African Problems”, African Union, taking into consideration capacity insufficiency, follows a policy being aware of need of international support. As African security is a part of global security, international community should not let African Union be alone in her efforts to maintain sustainable security on the continent.

In this essay, transforming of Organization of African Unity into African Union, organs of African Union which have responsibilities in the field of security, African Peace and Security Architecture, its principles, purposes and relation framework between African Union and regional economic communities in Africa and UN, EU and other international organizations are analyzed.

KAYNAKÇA

Kitaplar

ABRAHAM Kinfé, *The Horn of Africa, Conflicts and conflict Mediation in the Greater Horn of Africa*, Jointly published by EIIPD (The Ethiopian International Institute for Peace and Development) and HADAD (The Horn of Africa Democracy and Development International Lobby), 2006.

ARI Tayyar, *Uluslararası İlişkiler Teorileri, Çatışma, Hegemonya İşbirliği*, 6.Baskı, Marmara Kitap Merkezi, Bursa 2010.

COLLIER Paul, SAMBANIS Nicholas (ed), *Understanding Civil War, Evidence and Analysis*, Volume 1: Africa, The World Bank, Washington 2005.

ELLERBROCK Simon (ed), *Conflict Barometer 2012: Disputes, Non-violent Crises, Violent Crises, Limited Wars, Wars*, Heidelberg Institute for International Conflict Research, Department of Political Science, University of Heidelberg, No: 21, Germany, 27 February 2013.

ENGEL Ulf and Joao Gomes Porto (ed.) *Africa's New Peace and Security Architecture, Promoting Norms, Institutionalizing Solutions*, Ashgate Publishing Company, USA 2010.

KITCHEN Helen (ed.), *A Handbook of African Affairs*, The African-American Institute by Frederick A.Praeger Publisher, USA, 1964.

NYE Joseph S., *Understanding International Conflicts, An Introduction to Theory and History*, Sixth Edition, PEARSON, India 2007.

OHLSON Thomas (ed.), *From Intra-State War to Durable Peace, Conflict and its Resolution in Africa after the Cold War*, Republic of Letters Publishing, Dordrecht 2012.

SÖNMEZOĞLU Faruk (der.), *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, 4. Basım, DER Yayınları:184, İstanbul 2010.

Makaleler

AYANGAFAC Chrysantus, “Afrika Barış ve Güvenlik Gündemini Açmak: Türk Afrika İlişkilerini Bekleyen Fırsatlar” *Türkiye-Afrika Birliği*, Fatma Günce Kanlı (ed), Tasam Yayınları, İstanbul 2008.

BENEDIKT F. Franke, “Competing Regionalisms in Africa and the Continent’s Emerging Security Architecture”, *African Studies Quarterly*, Volume 9, Issue 3, Spring 2007.

BENEDIKT Franke and Stefan Ganzle, “How “African” is the African Peace and Security Architecture? Conceptual and Practical Constraints of Regional Security Cooperation in Africa”, *African Security*, 5:88–104, Routledge Taylor&Francis Group, 2012.

COLLIER Paul, “Economic Causes of Civil Conflict and their Implications for Policy”, Department of Economics, Oxford University, April 2006, <http://users.ox.ac.uk/~econpco/research/pdfs/EconomicCausesofCivilConflict-ImplicationsforPolicy.pdf> (Erişim tarihi: 14.1.2014)

GEBREWOLD Belachew, “The Cynicism of ‘African Solutions for African Problems’”, *African Security*, 3:80–103, Taylor&Francis Group.

İPEK Cemil Doğaç, “Afrika Birliği Örgütü ve Kıtada İşbirliği Arayışları”, *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, Sayı: 3 (1), Kış 2012.

KUO Steven C.Y, “Beijing’s Understanding of African Security: Context and Limitations”, *African Security*, 5:24–43, Taylor&Francis Group.

MURITHI Timothy (ed), “Introduction: Contextualising the debate on a Union Government for Africa” *Towards a Union Government for Africa: Challenges and Opportunities*, ISS Monograph Series, No: 140, Addis Ababa January 2008.

OBA Ali Engin, “Afrika’da Barış, Güvenlik Sorunu ve Sivil Toplum Kuruluşları Türkiye Örneği”, *Türkiye-Afrika İlişkilerinin Gelişiminde Sivil Toplum ve Düşünce Kuruluşlarının Rolü*, Ufuk Tepebaş (ed.), Tasam Yayınları, İstanbul 2010.

SCHALK Baba, AURIACOMBE C. J. and BRYNARD D. J., "Successes and Failures of the Organisation of African Unity: Lessons for hhe Future of the African Union", *Journal of Public Administration*, Special Issue 2. Volume 40, November 2005.

SIRADAĞ Abdurrahim, "African Regional and Sub-Regional Organizations' Security Policies: Challenges and Prospects", *Journal of Academic Inquiries*, Sayı:2 (7), Yıl 2012.

WILLIAMS Paul D., "Working Paper: The African Union' Conflict Management Capabilities", *The Council on Foreign Relatios*, USA, October 2011.

YAPICI, Merve İrem, "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Entegrasyon Teorilerinin Yeri ve Etkinliği", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt 9, Sayı: 3, 2007.

Tezler

DAMMAN Erin Kimball, Peacekeeping for Approval: The Rise of African-Led Interventions, A Dissertation for the degree Doctor of Philosophy, Northwestern University, Evanston, Illinois 2012.

DRAMAN Abdul-Rashed, Conflict Prevention at the end of the Twentieth Century: Seizing Opportunities to Rescue an Endangered Continent, A thesis for the degree of Doctorate of Philosophy, Department of Political Science Carleton University, Ottawa, Ontario Canada , 2005.

FOLEY Edmund Amarkwei, Taking a critical Look at Conflict and Human Rights from the Organization of African Unity to the African Union, a Dissertation for the degree of master of laws (LLM) in human rights and democratisation in Africa, Department of Political Science, School of Humanities and Social Sciences, American University in Cairo, Egypt 31 October 2004.

Bildiri, Karar ve Raporlar

African Union, *Decisions, EX.CL/Dec.600-643 (XVIII)*, Executive Council, Eighteenth Ordinary Session, Addis Ababa, Ethiopia, 24-28 January 2011.

African Union, *Moving Africa Forward, African Peace and Security Architecture (APSA) 2010 Assessment Study*, 4-10 November, 2010, Zanzibar, Tanzania.

African Union, *Protocol Relating to the Establishment of the Peace and Security Council of the African Union*, Adopted by the 1st Ordinary Session of the Assembly of the African Union, Durban, 9 July 2002.

African Union, *Solemn Declaration on a Common African Defence and Security Policy (2004)*, Sirte, Libya, 27-28 February 2004.

African Union, *The Durban Declaration in Tribute to the Organization of African Unity and on the Launching of the African Union*, ASS/AU/Decl.2 (I), Durban, South Africa, 9-10 July 2002.

Institute for Security Studies, *Peace and Security Council Report*, Issue 48, Addis Ababa, July 2013.

Organization of African Unity, *Constitutive Act of the African Union(2000/2001)*, Adopted in Lomé, Togo on 11 July 2000 and entered into force on 26 May 2001.

Organization of African Unity, *Declaration of the Assembly of Heads of State and Government on the Establishment within the Organization of African Unity of a Mechanism for Conflict Prevention, Management and Resolution (1993)*, AHG/Dec.3(XXIX), Cairo, Egypt, 28-30 June 1993.

Organization of African Unity, *Declaration of the Assembly of Heads of State and Government of the Organization of African Unity on The Political and Socio-Economic Situation in Africa and the Fundamental Changes Taking Place in The World AHG/Dec.1 (XXVI)*, Addis Ababa, Ethiopia, 9-11 July 1990.

Organization of African Unity, *Sirte Declaration, Fourth Extraordinary Session of the Assembly of Heads of State and Government*, EAHG/Draft/Decl.(IV) Rev.1, Sirte, Libya, 8-9 September 1999.

Organization of African Unity, *Treaty Establishing The African Economic Community*.

İnternet Kaynakları

“African Court in Brief”, <http://www.african-court.org/en/index.php/about-the-court/brief-history> (Erişim tarihi: 12.06.2013)

CILLIERS Jackie, “The African Standby Force: An Update on Progress”, ISS Paper No. 160, Institute for Security Studies, March 2008, <http://africacenter.org/wp-content/uploads/2009/07/The-African-Standby-Force-An-Update-on-Progress.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013)

“Commision”, <http://au.int/en/commission> (Erişim tarihi: 12.6.2013)

“Common Market for Eastern and Southern Africa”, <http://www.comesa.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013)

“Communauté Economique des Etats de l’Afrique Centrale”, http://www.ceeaceccas.org/index.php?option=com_content&view=article&id=2&Itemid=2 (Erişim tarihi: 14.09.2013)

“Community of Sahel-Saharan States”, http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/cen_sad.htm (Erişim tarihi: 14.09.2013)

“Current Peacekeeping Operations”, <http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/current.shtml> (Erişim tarihi: 14.1.2014)

“Executive Council”, <http://au.int/en/organs/council> (Erişim tarihi: 15.6.2013)

“The African Court on Human and Peoples’ Rights”
<http://au.int/en/organs/cj> (Erişim tarihi: 12.06.2013)

“East African Community”, <http://www.eac.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013)

“Member States”, http://au.int/en/member_states/countryprofiles (Erişim tarihi: 13.6.2013)

“Overview of The Pan-African Parliament”, http://www.pan-african-parliament.org/AboutPAP_GeneralOverview.aspx (Erişim tarihi: 12.6.2013)

“Pan-African Parliament”, http://www.panafricanparliament.org/FAQ_DisplayFAQ.aspx (Erişim tarihi: 12.6.2013)

“Panel of the Wise”, <http://www.peaceau.org/en/page/29-panel-of-the-wise-pow> (Erişim tarihi: 25.9.2013)

PLAUT Martin, “African Union missing in action in conflicts from Mali to South Sudan, 6 January 2014” <http://www.theguardian.com/global-development/2014/jan/06/african-union-missing-action-conflicts-mali-south-sudan?CMP=EMCGBLEML1625> (Erişim tarihi: 14.1.2014)

- “Profile: Arab Maghreb Union”, <http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/AMUOverview.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- “Profile: Economic Community of West African States (ECOWAS)”, <http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/ECOWASProfile.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- “Regional Economic Communities”, <http://www.africa-union.org/root/au/recs/igad.htm> (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- “Regional Economic Communities” <http://www.africa-union.org/root/AU/RECs/AMUOverview.pdf> (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- SHIN David H., “African Union Peace Operations”, <http://www.internationalpolicydigest.org/2012/12/10/african-union-peace-operations/> (Erişim tarihi: 26.09.2013)
- “Southern African Development Community”, <http://www.sadc.int/> (Erişim tarihi: 14.09.2013)
- “The Failed States Index 2013”, <http://ffp.statesindex.org/rankings-2013-sortable> (Erişim tarihi: 19.10.2013)
- “The UCDP (The Uppsala Conflict Data Program), Conflict Encyclopedia UCDP Database”, <http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/definitions/> (Erişim tarihi: 2.4.2013)